Full fart in i det nya århundradet

RALF WISTBACKA

Vi är nu inne på år nummer två av OA:s andra sekel och OA-Natur är här igen. Perspektivet är som förut brett och inbegriper utdrag ur OA:s historik, nutid och framtid.

Tidigare exkursioner har rätt ofta handlat om Risöfladan. Mina första minnen av Vörå handlar om byggandet av en fotokoja tillsammans med två skolkamrater vid Kivilommossen inför fotografering av orrspel våren 1976. De kylslagna fotosessionerna förlöpte väl; höjdpunkten var en tjäderhöna som besökte orrspelet. Sedan Jacob Tegengrens tider hade tjäderbeståndet minskat och tjäderhönan var ett omen för framtiden. Kivilommossen blev inte en torvtäkt, men skogsnaturen i Vörå har naggats rejält i kanterna. Det finns ännu områden med värdefull natur kvar här – synd bara att flera av dem förutom av skogsbruket även hotas av nya vindkraftsparker.

Strandskydds- och Natura 2000-områdena hyser de sista resterna av skogsnatur i Österbotten. Det är tacksamt att notera att de också utgör en fristad för livskraftiga bestånd av kantareller. Intressant är också uppgifterna om mellansorkens förekomst. Den kunde gärna uppföljas! Då jag i oktober 1983 åkte till Rönnskären i Bergö skärgård för att sätta upp tornfalksholkar, frågade jag båtföraren om det fanns sork i skärgården. Svaret var: ”Nej, det finns det inte, men nog möss – stora möss”. Då OA genomförde fältdelen av kursen för fågelskärsinventerare i västra Revöfjärden våren 2026 såg vi också ”stora möss” på för mellansorken typiska små holmar med gräsvegetation.

Jag undrar om vi naturvänner ännu har tackat miljömyndigheterna för det fina arbete de gjorde i ett kompakt motståndsklimat. Detta klimat råder delvis ännu. På den tiden hade ansvariga ministrar, miljöministeriet och dåvarande Västra Finlands Miljöcentral ryggrad nog att ro viktiga naturskyddsprojekt i hamn.

Områdena lockar än i dag till utflykter men Forststyrelsens havsvindparker är att betrakta som ett helgerån på den österbottniska skärgården och i synnerhet de som

planeras längs viktiga flyttfågelsträck och vid viktiga rastplatser t.ex. i det internationellt viktiga fågelområdet (IBA) utanför Korsnäs.

Det bör noteras att det arbete med studier av kusten som flyttstråk för fladdermöss, som OA inledde på Valsörarna, var banbrytande och det omfattar nu, under den biologiska stationens sextioförsta verksamhetsår, förutom Kvarken även kustområden invid Östersjön inom ramen för ett internationellt samarbete. Man kan gärna notera att Österbottens förbund inför revideringen av landskapsplanen år 2024 inte nämnde ett ord om fladdermöss och deras flyttstråk i planen. Förhoppningsvis kan det besvär som miljöföreningarna lämnade in medföra en förbättring i planeringen.

Inventeringar av skärgårdsfåglar är en vital del av föreningens verksamhet. Förutom Valsörarna ansvarar OA nu även för Nykarleby–Larsmo skärgårdar. Vi är stolta över att från och med 2026 kunna samarbeta med Finlands miljöcentral kring dessa. Sommaren 2026 inventerade OA kläckningsresultat och ungproduktion för merparten av skärgårdsfåglarna i Torsö skärgård. Fågelskärsfåglarna har problem med ungproduktionen som en följd av de många predatorer som nu finns.

Havsörnens inverkan sträcker sig från att hindra svärtor och ejdrar att ens lägga ägg till att äta upp lejonparten av silltrutens ungar i en av Finlands sista större kolonier i Nykarlebynejden. OA har sporadiskt lyckats neutralisera inverkan av predatorgråtrutar på silltrutarnas ungproduktion i samarbete med den lokala jaktföreningen. Havsörnen är dock omöjlig att stoppa och kan i värsta fall bli den faktor som utrotar silltruten i Österbottens skärgårdar.

Norrskär är veterligen det enda området där fågelfaunan ökat på senare tid, och den avgörande faktorn är bortskjutande av ögruppens sista räv. Det blir mycket intressant att ta del av hur fågelskärsfåglarnas ungproduktion lyckas. Detta får vi säkert svar på samtidigt som vi väntar på huruvida miljömyndigheterna och i slutändan regeringen har mod att se till att fågelskyddet på Norrskär sköts i enlighet med EU:s fågeldirektiv.

Forststyrelsens agerande angående förordningen för Kvarkens Naturskyddsområde år 2024–2025 inger dessvärre inga större förhoppningar och påvisar att fågel- och naturskyddsorganisationerna bör ta en allt större roll angående naturskyddet i Österbotten, även på de statligt ägda områdena.